

Kotiseututyön asema muuttuvassa maailmassa

**Pienet kaupungit, suuret merkitykset
– näkökulmia kestävään kaupunkikehitykseen**

Studia generalia 9.9.2026

Annukka Lyra

Kotiseutuaktiivin resepti

- ❖ FM, Helsingin yliopisto, kansatiede
- ❖ Kulttuuriympäristöjen erityisasiantuntija, ympäristöministeriö
- ❖ Kotiseutuhommia
 - ❖ Vantaa-Seura
 - ❖ Kaivoksela-seura

**Vantaa on Suomen nopeimmin muuttuva
ja nuori kaupunki, jolla on pitkä historia**

Ääniteos Kaivokselan rautakaivoksilta

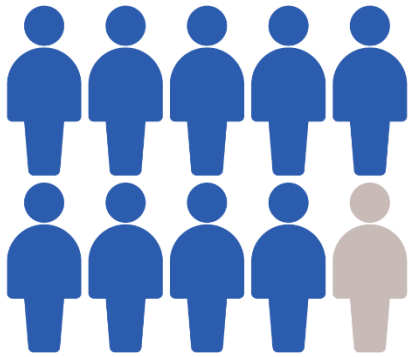
Muraali: Street Art Vantaa Maikki Rantala & Essi Ruuskanen

Kulttuuriperintöbarometri

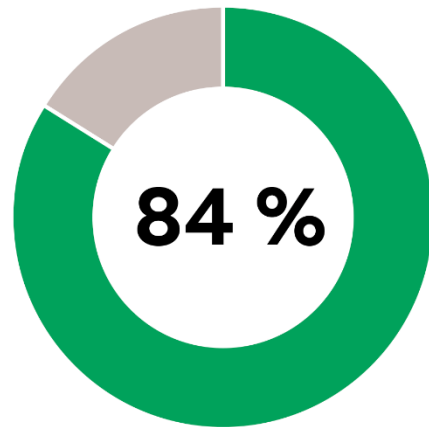
- Kulttuuriperintöbarometri selvittää ihmisten näkemyksiä kulttuuriperinnöstä ja kulttuuriympäristöstä.
- Tutkimukset vuosilta 2025, 2021 ja 2017
- Kuvaa asenteissa tapahtuvia muutoksia.
- Tarjoaa tietoa päätöksenteon pohjaksi ja tutkimukseen.
- Kyselyn toteutti Verian opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön tilauksesta.
- Aineisto on saatavilla Museoviraston verkkopalvelussa.

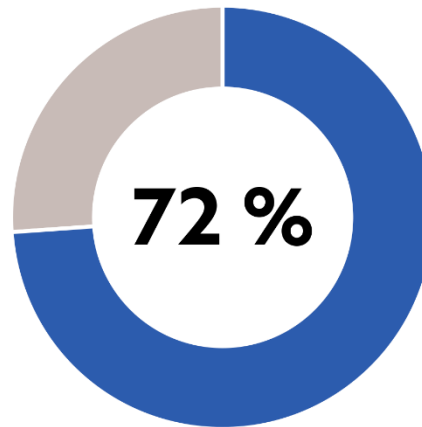
Kulttuuriperinnön säilyttäminen saa vahvan tuen

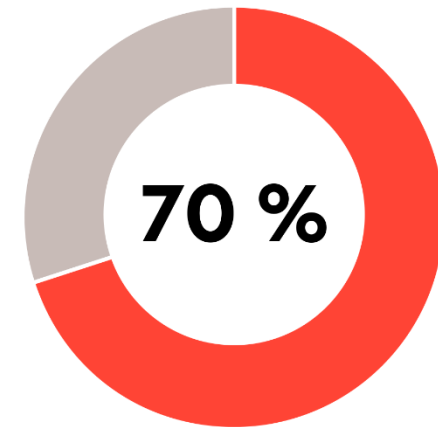
93 %
Kulttuuriperinnön
säilyttäminen
on tärkeää

Kulttuuriperinnön
vaaliminen
säilyttää
korvaamattoman
tärkeitä arvoja

Kulttuuriperintö
lisää ihmisten
henkistä kriisin-
sietokykyä ja
maanpuolustus-
tahtoa

Kulttuuriperinnön
turvaaminen
kriisitilanteissa
on tärkeää

Kulttuuriperintö on veto- ja pitovoimatekijä

79 %

Kulttuuriperintö lisää asuinalueen viihtyisyyttä ja arvoa

78 %

Kulttuuriperintö lisää kotimaan matkailua

67 %

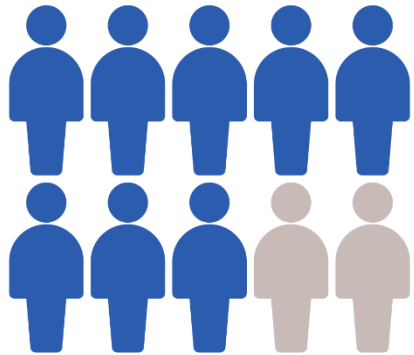
Olemassa olevaa rakennuskantaa tulee käyttää purkamisen ja uudisrakentamisen sijaan

60 %

Kulttuuriperintö pitää ottaa huomioon nykyistä enemmän kuntatason päätöksenteossa

Kulttuuriperintö tukee hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä

75 %

Kulttuuriperintö
on tärkeä asia
itselle

72 %

Kulttuuriperintö
yhdistää ihmisiä

74 %

Kulttuuriperintö lisää
ihmisten välistä
ymmärrystä

73 %

Kulttuuriperintö
edistää ihmisten
hyvinvointia

Kenen vastuulla on kulttuuriperintö?

- **Halukkuus käyttää varoja** kulttuuriperinnön suojeluun ja hoitamiseen on vähentynyt
 - (julkiset varat 2025: 69 %, 2021: 76 %, 2017: 73 % ja
 - yksityiset varat 2025: 45 %, 2021: 58 %, 2017: 57%).
- Aikaisempaa useampi on sitä mieltä, kulttuuriperinnöstä **huolehtiminen** kuuluu ensisijaisesti
 - **kansalaisten ja asukkaiden** (2025: 73%, 2021: 63 %.) tai
 - **yhteisöjen** (2025: 67%, 2021: 58 %.) vastuulle ja
 - harvempi, että asia olisi ensisijaisesti **viranomaisten** vastuulla (2025: 64%, 2021: 71 %).

Mistä tekijöitä

- Monet ovat kiinnostuneita ympäristöstään.
- Kilpailu vapaa-ajasta ja huomiosta on kovaa.
- Talkoohengen häviäminen on huolettanut 60 vuotta.

Mitä säilytetään, mitä vaalitaan?

- Kotiseututyön juuret talonpoikais-kulttuurin säilyttämisessä.
- Tunnistammeko uuden vaalimisen arvoisen?
- Vaikeat valinnat

Mittava päästösäästöpotentiali sekä hyvinvointi- ja elinvoimavaikutuksia

- Jos 20 % kuntien tyhjiä/tyhjenevistä sote- ja opetusrakennuksista säilytettäisiin korjaamalla tai käyttötarkoitusta muuttamalla,
 - ja purettavien rakennusten päärakenteita hyödynnettäisiin uudelleen
 - ja pääkaupunkiseudun toimistorakennusten käyttötarkoituksenmuutos- ja korjaamispotentiaali hyödynnetään
- Saadaan yli 2 milj. neliön* eli lähes **1 000 uuden 2 300 neliön asuinkerrostalon rakentamista vastaava päästösäästö.**
 - Säilytetään ihmisille **merkityksellistä arkiympäristöä, kylä- ja kaupunkikuvaa**

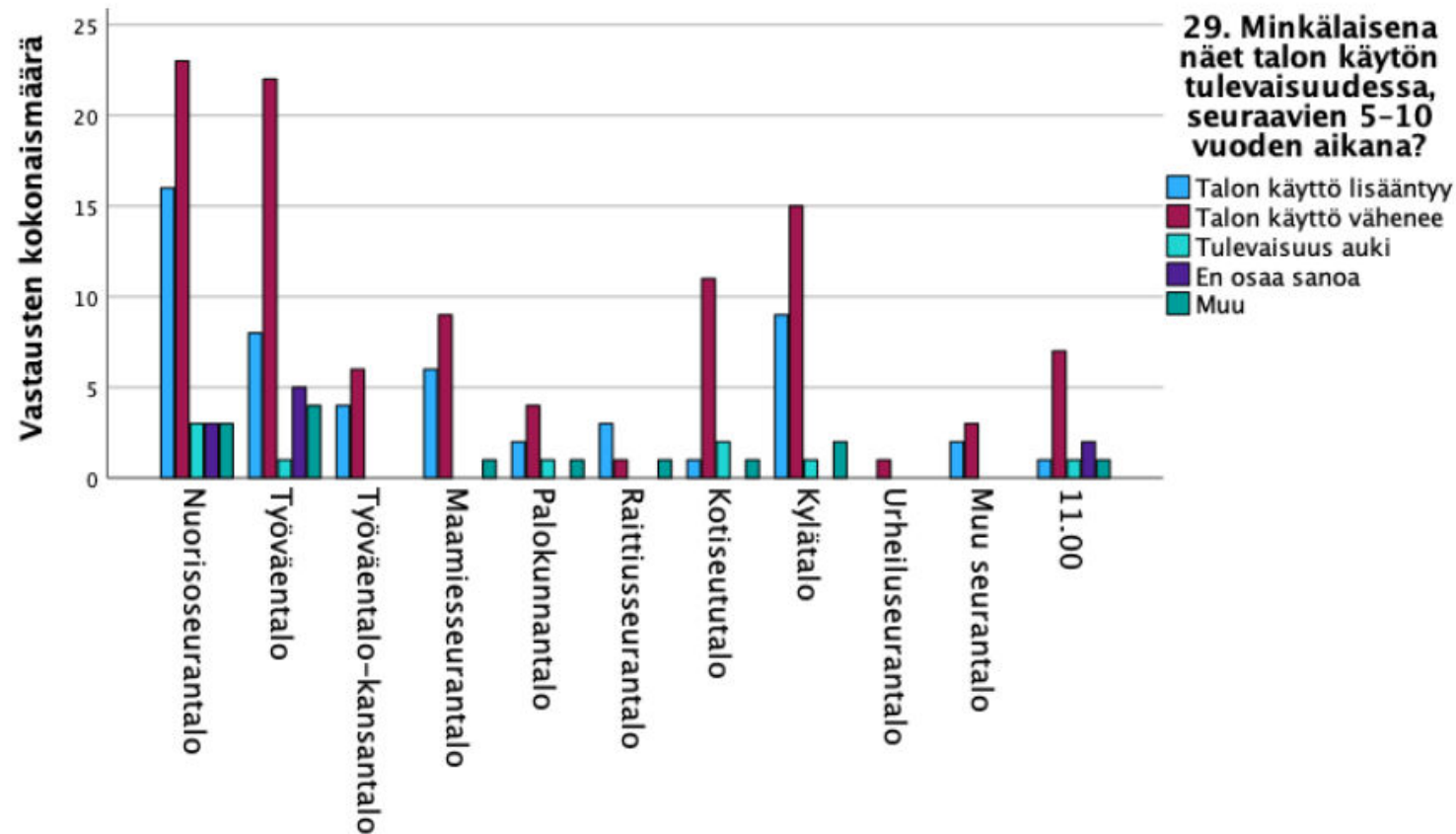
*(Vuonna 2024 valmistui 5 milj. m²)

Oma talo

- 2 500 seurantaloa
- Turva vai taakka?
- Talot mahdollistavat toimintaa, mutta ylläpito huolettaa.
- Kuljettavat jaettuja kokemuksia toimijasukupolvelta toiselle.

Seurantalojen ylläpitäjät ovat huolissaan käytön jatkumisesta

Selvitys seurantalojen korjausavustuksen vaikuttavuudesta, 2025

Muotoutuuko toiminta uusien tulijoiden mukaiseksi

- Uutta asiantuntemusta voi olla vaikea ottaa vastaan, jos se edellyttää muutoksia toimintaan.
- Kaupunkisuunnittelun ja alueidenkäytön prosessit vaativat paneutumista ja aktiivisuutta.
- ”Vastuu kulttuuriperinnöstä ja ympäristöstä kuuluu kaikille” (perustuslaki 20 §)
- Erikielisten tavoittaminen vaatii ymmärrystä kulttuureista.

Ihana kamala hallinto

- Pienten yhdistysten hallinnollista taakkaa on kevennetty, mutta se vaatii edelleen paljon.
- Tilinkäyttö lohkaisee ison osan tuloista.
- Hankkeet mahdollistavat, mutta myös vaativat osaamista.
- Viestintä on vietävä sinne missä ihmiset muutenkin ovat.

Itsestäänselvä ja vaikea osallisuus

- Yksinäisyyden torjumiselle suuri tarve.
- Vaikeasti työllistyvien ja ikääntyvien aktivointi
- Ruoka-apu jne.
- Kenen äänellä puhumme?

Suomen
Kotiseutuliitto

Rakkaudesta kotiseutuum

—SE KUULUU KAIKILLE

Vahva

KANSALAISYHTEISKUNTA

& Elinvoimaiset

PAIKALLISYHTEISÖT

HYVÄ TULEVAISUUS

YHTEISÖLLISYYS

LUOTTAMUS

TURVALLISUUS

KESTÄVÄSTI

& LUOVASTI

KEHITETÄÄN

Yhdessä!

KOHDATAAN

UUDISTAMME

KOTISEUTU- JA
KAUPUNKI-
TOIMINTAA

KEHITÄMME PAIKALLISTA
KULTTUURIPERINTÖÄ

YHTEISÖLLISENÄ
VOIMAVARANA

LISÄÄMME KOTISEUTU-
JA KAUPUNKITOIMINNAN
OSALLISUUTTA, VUOROVAIKUTUSTA
& YHTEISKUNNALLISTA
VAIKUTTAVUUTTA

Toimintaamme ohjaavat:

KOTISEUTURAKKAUS

AVOIMUUS

YHDENVERTAISUUS

TULEVAISUUSUSKO

REDAN-
REDAN
6